

به نام خدا

بایدها و نبایدهای گفتگو در فضای مجازی

ربه کا ضامنی طحان^۱

چکیده

این مقاله به بررسی بایدها و نبایدهای کلیدی در هنگام چت کردن در فضای مجازی می‌پردازد. با توجه به گسترش روزافزون تعاملات آنلاین، رعایت اصول و چارچوب‌های اخلاقی و رفتاری در گفتگوهای مجازی امری ضروری است. در بخش “بایدها”، بر اهمیت حفظ احترام متقابل، صداقت در بیان، استفاده از زبان مناسب و پرهیز از انتشار اطلاعات نادرست تأکید شده است. همچنین، توجه به حریم خصوصی افراد و دریافت اجازه قبل از اشتراک‌گذاری محتوا مورد اشاره قرار می‌گیرد. در مقابل، بخش “نبایدها” به مواردی چون استفاده از توهین و پرخاشگری، انتشار شایعات و اخبار جعلی، ارسال پیام‌های ناخواسته و مزاحمت‌آمیز، و همچنین به اشتراک‌گذاری محتوای نامناسب یا غیراخلاقی می‌پردازد. هدف این مقاله، ارتقاء سطح آگاهی کاربران فضای مجازی و کمک به ایجاد محیطی امن‌تر و محترمانه‌تر برای ارتباطات آنلاین است.

کلمات کلیدی: بایدها، نبایدها، چت کردن، فضای مجازی

مقدمه

در عصر دیجیتال کنونی، فضای مجازی به بخشی جدایی‌ناپذیر از زندگی روزمره ما تبدیل شده است. ارتباطات، تبادل اطلاعات و حتی شکل‌گیری روابط اجتماعی، بسیاری از اوقات از طریق پلتفرم‌های چت و پیام‌رسان‌های آنلاین صورت می‌گیرد. این سهولت و گستردگی ارتباطات، در کنار مزایای فراوان، چالش‌ها و ملاحظات خاص خود را نیز به همراه دارد. چت کردن در فضای مجازی، اگرچه ابزاری قدرتمند برای برقراری ارتباط است، اما نیازمند آگاهی از مجموعه‌ای از بایدها و نبایدهاست تا بتوان از آن به شکلی مؤثر، محترمانه و امن بهره برد. رعایت این اصول نه تنها به

^۱ طلبه سطح ۲ حوزه علمیه الزهرا سلام الله علیها دزفول

بهبود کیفیت تعاملات کمک می کند، بلکه از بروز سوء تفاهم ها، سوء استفاده ها و آسیب های احتمالی نیز جلوگیری می نماید. این مقاله با هدف روشن سازی بایدها و نبایدهای کلیدی در چت کردن در فضای مجازی، به بررسی راهکارهایی برای داشتن تجربه ای مثبت و سازنده در دنیای آنلاین می پردازد.

شناسی:

مفهوم

کردن:

چت

تعریف

(۱)

به گفتگوی یک فرد با فرد یا افراد دیگر در فضای مجازی یا همان اینترنت چت کردن می گویند. (دانشنامه آزاد ویکی پدیا، ۶ سپتامبر ۲۰۲۴)

مجازی:

فضای

(۲)

فضای سایبر یا فضای مجازی یا فضای رایانه ای عبارت است از مجموعه محیط هایی همچون اینترنت است که اشخاص بدون حضور فیزیکی در کنار یکدیگر، از طریق رایانه ها یا دیگر وسایل ارتباطی، ارتباط برقرار میکنند. (بادامی، مقداری، پيله ور، ۱۴۰۱)

آن:

های

ویژگی

و

مجازی

فضای

(۳)

:

ارتباطات

توسعه

(۱-۳)

با توجه به این که پراکندگی میان خویشاوندان از لحاظ داخلی و بین المللی زیاد است فضای ارتباطات شبکه ای هم زمان امکان تبدیل پراکندگی و دوری به نظام مند شدن و نزدیکی را فراهم ساخته است، بنابراین اغلب مردم برای ارتباط خانوادگی و قوم و خویشی از فضای مجازی استفاده میکنند. از طرفی شبکه های مجازی میتوانند تبدیل به فضای تخصص حرفه ای شوند که تأمین کننده ارتباطات همزمان میان ذینفعان آن حوزه را تشکیل میدهد. (نجفی، واحدی، ۱۳۹۶).

:

بودن

فرامرزی

و

جهانی

(۲-۳)

از ویژگیهای منحصر به فردی که فضای مجازی را از دیگر رسانه ها ممتاز می سازد جهانی بودن آن است هر فردی در هر نقطه از جهان میتواند از طریق آن به آسانی به جدیدترین اطلاعات دست یابد (نجفی، واحدی، ۱۳۹۶).

(۳-۳) دستیابی آسان به آخرین اطلاعات: با استفاده از این فضای سایبری میتوان به سرعت آخرین اطلاعات در همه زمینه های عمومی و تخصصی دست یافت (عباسی دره بیدی و همکاران، ۱۳۹۵).

(۴-۳) جذابیت و تنوع: فضای مجازی برای تاثیر گذاری بیشتر و سرعت بالاتر در همه امور خصوصاً انتقال مفاهیم، رسانه ها، فیلم، متن، عکس و هر هنر دیگری را برای گیرایی خویش به کار می گیرند. (عباسی دره بیدی و همکاران، ۱۳۹۵).

(۵-۳) آموختن مهارت های سواد رسانه ای: سواد رسانه ای در یک تعریف کلی عبارت است از یک نوع درک متکی بر مهارت که بر اساس آن میتوان انواع رسانه ها و تولیدات آنها را شناخت و از یکدیگر تفکیک و شناسایی کرد (نجفی، واحدی، ۱۳۹۶).

(۶-۳) گسترش عدالت رسانه ای: با وجود فضای مجازی و به ویژه اینترنت دسترسی بسیاری از افراد به امکانات یکسان فراهم می گردد (رحمانی، محمد و رحمانی، رضا، ۱۴۰۰).

(۴) ارتباطات آنلاین و تفاوت آن با ارتباطات حضوری: ارتباط در دنیای واقعی محدود به جبر مکان و زمان است و گستره کوچک تر و محدودتری را به خود اختصاص می دهد؛ حال آنکه ارتباطات مجازی به یاری ابزارهای فن آوری ارتباطی که مبتنی بر شبکه اینترنت است توانسته ارتباطات_انسانی را از جبر زمان و مکان فیزیکی خارج سازد و گستره ای خارج از تصور را پیش پای کاربران خود قرار دهد (بهمنی، مهرزاد، و محمدی شکبیا، عباس. (۱۳۹۴)، ۱(۲)، ۱۱۹-۱۴۰. SID).

(۵) آداب معاشرت در فضای مجازی: شاید به ظاهر ساده باشد، اما در حقیقت خیلی از ما در آداب معاشرت در فضای مجازی مشکل داریم. با توجه به این که اکثر ارتباطات امروزی ما در فضای مجازی اتفاق می افتد، لازم است با اصول تماس گرفتن، همینطور آداب چت کردن و ویس دادن در فضای مجازی به خوبی آشنا باشیم تا دچار مشکل نشویم و بتوانیم به خوبی با دیگران ارتباط برقرار کنیم (۴ آبان ۱۴۰۳، حسن زاده).

(۶) آسیب

های

فضای

مجازی:

بیشتر تحقیقات انجام شده در حوزه فضای مجازی نشان می دهد اکثریت کاربران در ایران به نسل جوان و نوجوانان مخصوصاً قشر دانش آموز و دانشجو اختصاص دارد. بنابر یک تقسیم بندی نسلی، نسل سوم) پس از انقلاب، بیشتر کاربران اینترنتی در ایران بوده و بیش از نسل های دیگر در معرض آثار ناشی از اینترنت قرار میگیرند (مشایخ، فرحناز و حاجی زاده، هانیه، ۱۴۰۲، ۹۱-۱۱۳).

فضای مجازی و ویژگی های آن:

مواجهه امروزی با فضای مجازی که به گفته کارشناسان و صاحب نظران به عرصه حقیقی زندگی بشر تبدیل شده است، چالش هایی را در جامعه ایجاد کرده است که حاصل توسعه سریع اینترنت و شبکه های اجتماعی و پایین بودن دانش رسانه ای جامعه است.

[/https://advertiran.com/what-is-cybercafe](https://advertiran.com/what-is-cybercafe)

آگهی ایران، اولین بانک اطلاعات تجاری ایران

نمی توان فضای مجازی را مترادف با اینترنت دانست، اما اینترنت ابزار ورود به فضای مجازی است؛ اینترنت سامانه های جهانی از شبکه های رایانه ای به هم پیوسته است که از مجموع « پروتکل اینترنت » برای ارتباط با یکدیگر استفاده میکنند. به عبارت دیگر اینترنت مجموع شبکه شبکه های است که از میلیون ها شبکه خصوصی، عمومی، دانشگاهی، تجاری و دولتی در اندازه های محلی و کوچک تا جهانی و بسیار بزرگ تشکیل شده است. که با آرایه های وسیعی از فناوری های الکترونیکی استفاده میشود.

[/https://advertiran.com/what-is-cybercafe](https://advertiran.com/what-is-cybercafe)

آگهی ایران، اولین بانک اطلاعات تجاری ایران

◀ ویژگی -

های

فضای

مجازی

*

پویایی

زمان:

اولین ویژگی فضای مجازی این است که زمان در آن پویا شده است. برعکس دنیای واقعی که زمان گذشته و آینده دارد، این هم زمانی در فضای مجازی، نوعی پویایی را در کار ایجاد کرده است. روز و شب در فضای مجازی وجود

ندارد و هر زمان که شما به اینترنت وصل می شوید، هزاران نفر را می بینید که آن-لین هستند و به کار مشغولند. به عبارت دیگر، کار در فضای مجازی تمامی ندارد؛ یعنی تولید و توزیع، پیوسته و ناتمام ادامه دارد.

* فشرده‌گی مکان:

ویژگی دوم فضای مجازی فشرده‌گی مکان است. در زمان-های قدیم فاصله جغرافیایی، محدودیت محسوب می شد، در حالی که در این فضا این محدودیت از بین رفته است و در این محیط همه جهان با هم همسایه شده-اند. افراد بدون طی مسافت فیزیکی می توانند با دوستان، همکاران، جوامع و فرهنگ های مختلف آشنا شوند و تعاملات دراز مدت برقرار کنند. اخبار به سادگی در دسترس افراد قرار می گیرد و به سرعت باعث واکنش-هایی می شود.

* تکثر و تنوع عددی:

جهان مجازی از محیطی متکثر، عددی، غیرمرکزی و به-هم-پیوسته برخوردار است. همین ویژگی سوم باعث لایه-ای شدن فضای مجازی می شود که طبقه-بندی اطلاعات و دسترسی به آن-ها را سرعت می بخشد. اطلاعات مربوط به اشخاص، علوم، ادیان، هنرها، اشیا و اماکن همگی در فضای مجازی به راحتی قابل دسترسی هستند. در حقیقت فضای مجازی نوع متفاوتی از واقعیت مجازی دیجیتالی است که آن را «واقعیت خلق شده به وسیله رایانه» می دانند؛ واقعیتی که از آن جهت مجازی یا مصنوعی است که در دنیای واقعی و محیط مادی، مکانی را اشغال نکرده و در اذهان کاربران و در نتیجه تعامل با واسطه الکترونیکی به وجود آمده است و می-تواند کاری کند که افراد زندگی جدیدی را تجربه کنند.

* پیوستگی و یکپارچگی:

به هم پیوستگی و یکپارچه بودن فضای مجازی، منجر به ارائه خدمات اینترنتی مکمل شده است. خدمات اینترنتی با توجه به زیرساخت، برنامه و محتوا، لایه-های مختلف و متنوعی پیدا می کند. در یکپارچه شدن، خدمات از سطح خرد به سطح کلان و از تصویر جزئی به تصویر کامل منتقل می-شود. در نتیجه نوعی یکپارچگی خدمات را به وجود می آورد. برای مثال هرکسی هم-زمان می تواند درخواست ویزا، مشاهده فضای هتل-ها و خرید

بلیت هواپیما را انجام دهد.

* گمنامی هویت:

پنجمین خصوصیت فضای مجازی، گمنامی و سیال بودن هویت کاربران است. در طول تاریخ هویت افراد همیشه ثابت، ایستا و استوار بر تعریف مشخص پشتیبانی شده از سوی جامعه و نظام-های قانونی است که در آن متولد شده

نهادهای دولتهاست. آموزش، گزارش دهی، پشتیبانی و قانون گذاری از جمله راهکارهایی هستند که می توانند در کاهش این پدیده موثر باشند.

◀ کپی و انتشار مطالب بدون ذکر منبع:

در فضای مجازی، کپی و انتشار مطالب بدون ذکر منبع نقض حق نشر (کپی رایت) محسوب می شود و مجازات دارد. این عمل، علاوه بر جنبه اخلاقی، دارای تبعات قانونی نیز می باشد.

vakilsoal.com
evekalat.com

نتایج پایانی و پیشنهادها:

نتایج پایانی:

همانطور که در طول این مقاله بررسی شد، چت کردن در فضای مجازی، با وجود تسهیل ارتباطات، مجموعه ای از بایدها و نبایدهای مشخص را می طلبد. نتایج نشان می دهد که رعایت اصول اخلاقی و رفتاری، مانند حفظ احترام، صداقت، و شفافیت در گفتار، نه تنها به ایجاد تعاملات سالم کمک می کند، بلکه اعتماد و درک متقابل را نیز افزایش می دهد. از سوی دیگر، نادیده گرفتن نبایدهایی چون پر خاشگری کلامی، انتشار اطلاعات نادرست، و نقض حریم خصوصی، می تواند منجر به آسیب های جدی فردی و اجتماعی، از جمله بی اعتمادی، انزوا و حتی مشکلات قانونی شود. درک عمیق این بایدها و نبایدها، گامی اساسی در جهت استفاده مسئولانه و مؤثر از فضای مجازی است.

پیشنهادها:

برای ارتقاء تجربه کاربری و ترویج فرهنگ گفتگوی سازنده در فضای مجازی، پیشنهاد های زیر ارائه می شود:

آموزش و فرهنگ سازی مستمر: برگزاری کارگاه های آموزشی و کمپین های اطلاع رسانی در مدارس، دانشگاه ها و سازمان ها با تمرکز بر آموزش مهارت های ارتباطی سالم در فضای مجازی و تبیین بایدها و نبایدهای چت کردن.

تقویت سواد دیجیتال: تشویق کاربران به افزایش سواد دیجیتال خود، شامل توانایی تشخیص اخبار جعلی، درک مفاهیم حریم خصوصی آنلاین و شناخت ابزارهای امنیتی.

مسئولیت‌پذیری فردی: تأکید بر مسئولیت‌پذیری هر فرد در قبال محتوای تولیدی و منتشر شده خود در فضای مجازی. کاربران باید پیش از ارسال هر پیامی، به عواقب احتمالی آن بیندیشند.

استفاده از قابلیت‌های پلتفرم‌ها: بهره‌گیری از امکانات موجود در پلتفرم‌های چت، مانند تنظیمات حریم خصوصی، گزارش‌دهی محتوای نامناسب و مسدود کردن کاربران مزاحم، برای حفظ امنیت و آسایش.

ترویج گفتگوی سازنده: تشویق به گفتگوهای که منجر به تبادل نظر، یادگیری و افزایش درک متقابل می‌شود، به جای بحث‌های بی‌حاصل یا تنش‌زا.

وضع قوانین و نظارت مؤثر: هرچند این موضوع فراتر از چارچوب این مقاله است، اما لازم است در سطوح کلان‌تر، قوانین و سازوکارهای نظارتی برای مقابله با رفتارهای مخرب در فضای مجازی تدوین و اجرا گردد.

با رعایت این باید‌ها و پیشنهادات، می‌توانیم فضای مجازی را به بستری امن‌تر، مفیدتر و اخلاقی‌تر برای تعاملات انسانی تبدیل کنیم.

فهرست منابع

۱ (دانشنامه آزاد ویکی‌پدیا، ۶ سپتامبر ۲۰۲۴)

۲) بادامی، م.، و مقدادی، م.، پيله ور، م. (۱۴۰۱). جایگاه حمایت‌های حقوقی از کودکان در فضای مجازی با تأکید بر حق تربیت دینی، مجله پژوهش‌های حقوقی، ۵۰ (۲۱)، ۴۹۴-۴۵۷.

۳) بهمنی، م.، و محمدی شکبیا، ع. (۱۳۹۴). سبک‌های نوین ارتباطات انسانی در فضای مجازی؛ فرصت‌ها و تهدیدهای شبکه‌های اجتماعی موبایلی، مطالعات رسانه‌های نوین، ۱ (۲)، ۱۴۰-۱۱۹.

۴) حسن زاده، ح. (۱۴۰۳). ششمین رویداد تولید محتوای دیجیتال بسیج تهران بزرگ و سراسر کشور، بازیابی از

<https://mehrnews.com/x36GZk>

(۴) دانشنامه آزاد، ویکی پدیا

(۵) رحمانی، م.، رحمانی، ر. (۱۴۰۰). تأثیر فضای مجازی بر شهرستان تاکستان "فضای مجازی فرصت ساز یا فرصت سوز؟"، رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری، ۵۳(۲). ۲۴-۳۶.

(۶) عباسی دره بیدی، ا.، و یوسفی، س.، محمودی، ف. (۱۳۹۵). فناوری فضای مجازی و پیشرفت، دهمین کنگره پیشگامان.

(۷) مشایخ، ف.، حاجی زاده، ه. (۱۴۰۲). فرصت ها و آسیبهای فضای مجازی. انگاره های نو در تحقیقات آموزشی، ۲، ۹۱-۱۱۳.

(۸) نجفی، ف.، واحدی، م. (۱۳۹۶). فرصت های فضای مجازی: رویکرد دینی - آموزشی، اولین کنفرانس بین المللی ظرفیت شناسی و تاثیر گذاری فضای مجازی در ارتقای آموزش های دینی، ۱۷ صفحه.

(۹) نوری، م. (۱۳۹۸). فضای مجازی چیست؟، بازیابی از

<https://advertiran.com/what-is-cybercafe>

(۱۰) ای سنج، سنجشگران نسل جوان بازیابی از

<https://esanj.ir>

(۱۱) انصاری، س. (۱۴۰۴). بازیابی از

<https://drsaeedansari.ir>

(۱۲) مبارکی، م. بازیابی از

<https://maryammobaraki.net>

(۱۳) علی اشرفی، ت.، بازیابی از

<https://bookapo.com>

) <https://namnak.com>^{۱۴}

(۱۵) فرزاد میر احمدی، باز یابی از

<https://zehnemovafagh.com>

) <https://www.technolife.com>^{۱۶}

) www.papcoiran.com^{۱۷}

) www.mostafamehraein.ir^{۱۸}

) photoshopps.ir^{۱۹}

) savaderesane.ir^{۲۰}

) bonyangozar.ir^{۲۱}

) www.roshdmag.ir^{۲۲}

) www.aparat.com^{۲۳}

) <https://psychology.avije.org>^{۲۴}

) <https://ravandarman.com>^{۲۵}

) haminyar.ir^{۲۶}

) vakiljo.ir^{۲۷}

) <https://ardestanziba.ir>^{۲۸}

) maryammobaraki.net^{۲۹}

) familyweb.ir^{۳۰}

) halamkhoobee.com^{۳۱}

) vakilsoal.com^{۳۲}

) evekalat.com^{۳۳}

